

De nieuwe EU-hervormingsplannen hebben grote gevolgen voor de zuivelsector. De plannen gaan door, waarschuwt EU-specialist Jacques Van Outryve de melkveesector die volgens hem lange tijd in een droomwereld heeft geleefd.

'De vraag is hoe de sector zal ontwaken.'

Als oud-adjunct-hoofdredacteur van het Belgische tijdschrift Boer en Tuinder volgde Jacques Van Outryve (47) meer dan 20 jaar nauwgezet de Europese landbouwpolitiek. In 1999 trad Van Outryve in dienst van de Belgische Boerenbond. Zijn kennis over de nieuwe EU-hervormingen en de gevolgen voor de landbouwers vindt een aandachtig luisterend oor tijdens tal van lezingen die hij in België en Nederland geeft.

Niet voor niets trok CRDelta VRV Van Outryve vorig jaar aan als extern lid van de raad van commissarissen. 'Ik weet nog niet zo veel van de rundveeverbeteringssector,' vertelt Van Outryve, die woonachtig is in het Belgische Linden, 'maar van de EU-politiek weet ik des te meer en als journalist weet ik hoe je moet communiceren in woord en op papier. Bovendien ken ik de zuivelsector en ben ik coöperatief ingesteld.'

De nieuwe EU-hervormingsplannen hebben met name grote financiële gevolgen voor melkveehouders. Is er nog kans dat de plannen worden afgeblazen?

'Wanneer de raderen van de EU eenmaal draaien, is er eigenlijk geen weg meer terug. Natuurlijk zal er nog wel aan de plannen worden geschaafd. Maar uiteindelijk zal er een ontkoppeling ontstaan van de productgerichte steun.'

'Het inkomen zal onder druk komen te staan. Dat komt des te harder aan voor de melkveesector die jaren in een droomwereld heeft geleefd. Het kon voor sommigen gewoonweg niet op. Er was altijd een vangnet voor de sector dat een minimale prijs garandeerde. Maar in de tijd van de zuiveloverschotten in de jaren tachtig leek het vangnet meer op een hangmat. Daardoor werd gezegd dat de sector lui geworden was. Nadien zijn de quota gekomen en heeft men stiekem de hangmat vervangen door een vangnet. Helaas hebben de quotaregeling en de maïspremies de sector in een roes gebracht. De vraag is nu hoe de sector zal ontwaken.'

Het verder laten dalen van het vangnet zal veel melkprijschommelingen veroorzaken.

'Inderdaad, maar met prijschommelingen hebben varkenshouders en akkerbouwers al jaren te maken. De zuivelsector heeft pas de laatste jaren ontdekt dat er met melkveel meer te doen is dan al-

leen het maken van kaas, boter en melkpoeder. Suiker is suiker, daar is de toegevoegde waarde minimaal. De zuivel kan veel meer inspelen op wat de markt vraagt. Je zult zien dat er straks veel grotere verschillen zullen ontstaan in uitbetalingsprijzen tussen de zuivelfabrieken vanwege de verscheidenheid aan producten. Coöperaties worden steeds belangrijker. Wacht het moment maar af dat je melk kan leveren door inschrijving. Degene die het minst vraagt mag het leveren, de rest van de melk komen ze gewoon niet ophalen.'

Is dat de reden dat u zo'n voorstander bent van coöperaties?
'Wanneer ik in Nederland een lezing geef, houd ik de luisteraars altijd voor: "Landbouwers, koester alstublieft uw coöperaties." Toen de Belgische suikerfabrieken en de conservenindustrie in buitenlandse handen kwamen, waren boeren van de een op de ander dag nergens meer zeker van. Omdat ze zelf geen zeggenschap hadden werden enkele jaren later de fabrieken heel eenvoudig gesloten. Dat zag je recent in de zuivel. Plotseling besluit Nestlé dat ze vanaf 1 april 100 miljoen kg melk in België niet meer komt ophalen. Einde discussie. Er is gelukkig een oplossing gevonden, maar bij een coöperatie kan zo iets niet gebeuren. De veehouder heeft er een voet tussen de deur en zal er wel voor waken dat de productie volledig naar het buitenland verdwijnt.'

Eigenlijk waren de boeren de eerste antiglobalisten

Zal met de toetreding van nieuwe lidstaten de melkproductie niet veel meer naar het Oosten worden verplaatst?

'De nieuwe landen hebben 18 miljoen ton melkquota toegewezen gekregen waarvan Polen het meest. Hoeveel hebben Nederland en België? Nederland heeft 12 miljoen ton, België 3 miljoen terwijl de EU gezamenlijk 121 miljoen bezit. Daartegenover staat het enorme aantal consumenten dat we erbij krijgen met een gemakkelijke toegang tot de voormalige Sovjet-Unie. In het Oosten zal ook de welvaart stijgen en daarmee de vraag naar vlees en zuivel. Maar het landklimaat daar is minder geschikt om er melk te produceren. Het zijn veel meer graanlanden. En dan hebben we het nog niet gehad over de infrastructuur.'

Is daarmee uw conclusie dat de bedreiging voor de zuivel dan met name komt uit Noord-Amerika en Oceanië?

'In Amerika ligt de melkveehouderij momenteel op haar kont. Massaal stoppen de kleinere bedrijven in de zuivelstaat Wisconsin vanwege de lagere melkprijs. Kijk eens naar de financiële

Jacques Van Outryve ziet verruiming melkquota als voorbode van einde tijdperk melkquotum

'Koester uw coöperaties'

structuur. Hoe zijn de grote bedrijven in Californië gefinancierd? Die zijn eigendom van filmsterren, advocaten en politici. Die bedrijven moeten negatief draaien, dan kunnen ze er mooi op afschrijven. Dat is toch geen gezonde situatie? Bovendien is zuivel een product dat je geen duizenden kilometers vanuit Oceanië gaat vervoeren. Nee, de bedreiging voor Nederland en België komt uit het Noorden. Toen Finland en Zweden in 1995 toetraden tot de EU namen ze hoge eisen voor dierwelzijn en milieu mee waaraan ook de rest wel even kon voldoen. Maar in Scandinavië zijn hogere hygiënenormen eenvoudiger te realiseren dankzij een ander klimaat en een andere veebezetting. De eisen zijn voor onze landen veel moeilijker realiseerbaar.'

Daarom werkt de zuivelindustrie hard aan het kunnen aantonen van voedselveiligheid. Daar vraagt de consument immers om?

'Wat is voedselveiligheid? In Amerika betekent het dat het product veilig moet zijn, in de EU gaat het om het product inclusief het hele productieproces. Dat is een enorm verschil.'

'Overigens is het niet de consument die om KKM, IKM of dierwelzijn vraagt. Nee, dat doet de burger, de maatschappij. Ook dat is een wezenlijk verschil. De consument vraagt om een gemakkelijk, smakelijk en veilig product terwijl de burger vraagt om een mooi landschap. Laat daarom dat wat de burger vraagt door de belastingbetaler betalen en wat de consument in de winkel vraagt door de consument. Aan wie moeten we de factuur sturen voor een mooi landschap? Aan de milieuorganisaties? Laat de boer zijn producten produceren en de belastingbetaler meebetalen aan het landschap. Waarom kiest de consument voor een Braziliaanse kip? Omdat die goedkoop is. Je kunt de consument toch niet laten betalen voor het onderhoud van het Braziliaanse landschap? Dat we ooit een volledig vrije wereldmarkt krijgen zoals de GATT-onderhandelaars voor ogen hadden is een illusie. Dat hadden de boeren al door toen ze demonstreerden tegen de GATT-onderhandelingen. Maar waar waren de milieuorganisaties destijds? Eigenlijk waren de boeren de eerste antiglobalisten.'

Eén van de EU-voorstellen is verruiming van het melkquotum met 3,5 procent. Waarom bestaat daar veel weerstand tegen?

'Door de verruiming zal de melkprijs flink onder druk komen te staan, zo is de verwachting. Bovendien kan voor het extra toegewezen quotum geen premie worden ontvangen. Daarmee is dus de weg ingeslagen voor een verdeling van het quotum-systeem in een A-quotum met steun en een B-quotum zonder steun. Sterker nog, het is denk ik de voorbode van het afschaffen van het melkquotum na 2015.'

Jaap van der Knaap